

LUDÁNYI ZSÓFIA

Eszterházy Károly Egyetem BTK, Eger
MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest

A „NÉPI” HELYESÍRÁSI GONDOLKODÁSRÓL – A NYELVI TANÁCSADÓI GYAKORLAT ALAPJÁN

1. Bevezetés

Mindennapi munkám során, az MTA Nyelvtudományi Intézetének nyelvi tanácsadó szolgálatán lehetőségem nyílik a hétköznapi nyelvhasználók nyelvvel, helyesírással kapcsolatos attitűdjeinek, gondolkodásának megfigyelésére, alaposabb megismerésére. Dolgozatomban ezt a jelenséget vizsgálom meg alaposabban – különös tekintettel az egybeírás-különírás kérdéskörére – a beérkezett levelekből válogatott szemléletes példaanyaggal illusztrálva.

1.1. Az MTA Nyelvtudományi Intézetének nyelvi tanácsadó szolgálata

Az MTA Nyelvtudományi Intézetének Nyelvművelő és Nyelvi Tanácsadó Kutatócsoportja (korábbi nevén közönségszolgálat) az ötvenes évektől kezdve, gyakorlatilag az Intézet megalakulása óta végez nyelvi tanácsadást. A változatlanul népszerű telefonos tanácsadás mellett a technikai fejlődés következtében háttérbe szorult a hagyományos postai levelezés, helyette e-mail-es formában tehetik fel kérdéseiket az érdeklődők a tanacs@nytud.mta.hu címen. 2013 óta a helyesiras.mta.hu helyesírási tanácsadó portál webeszközei is segítik a kutatócsoport munkáját (a portálról részletesebben l. Ludányi 2019 ebben a kötetben).

Az e-mailben, telefonon érdeklődő nyelvhasználóknak lehetőségük van reflektálni a nyelvi változásokra, véleményezhetik az új nyelvi formákat, érdeklődhetnek azok stílusértékéről, kiejtéséről, normatív írásmódjáról (Heltainé 2012). A helyesírás presztízserképét tekintve utalok Terestyéni Tamásnak az éppen 30 évvel ezelőtt végzett országos, reprezentatív (850 fős) kutatására, amely kimutatta, hogy az adatközlők a helyesírási készséget, a jó helyesírást még az iskolázottságnál is jelentősebb tényezőnek tekintették az életben való boldogulás szempontjából (Terestyéni 1990). Ezt a megállapítást alátámasztja az a tény, amely a nyelvi tanácsadó szolgálathoz érkezett kérdések tematikai összetételét jellemzi: a kérdések több mint 90%-a ugyanis a helyesírással kapcsolatos (Kardos 2007: 114).

2. Népi nyelvészet, népi helyesírás

A népi nyelvészet (folk linguistics) a nyelvtudománynak az az ága, amely a nyelvről való népi hiedelmek, laikus vélekedések kutatásával foglalkozik (Niedzielski–Preston 2000). Népi nyelvészeti szemléletnek nevezzük „[a] nyelvről való hétköznapi, nyelvészetileg strukturálatlan gondolkodás”-t (Domonkosi 2007: 141). A népi nyelvészeti kutatások (némileg egyszerűsítő módon) a nyelvész vs. nem nyelvész (laikus beszélő) dichotómiában gondolkodnak. Minthogy a tanulmányom központi témája a „népi” helyesírási gondolkodás, itt ragadom meg az alkalmat, hogy tisztázzam: a népi nyelvészet terminus „népi” (folk) jelzője pusztán arra utal, hogy az adott beszélő nem nyelvészként dolgozik, semmiképpen sem annak iskolázatlanságára, ahogy Preston (2011: 15) is írja. S ha léteznek népi nyelvészeti kutatások, miért ne vizsgálhatnánk meg – ennek analógiájára – a „népi” helyesírási szemléletet? Természetesen a helyesírás és a nyelv két egészen különböző, egymással mégis összefüggő fogalom, hiszen a helyesírás része a kodifikált köznyelvi normának. A kodifikált köznyelvi normával, a sztenderddel kapcsolatos attitűdvizsgálatokat a dolgozatomban elejtett említett intézeti kutatócsoport elődjében, a Nyelvtudományi Intézet egykori nyelvművelő osztályán végeztek (Domonkosi 2007a, 2007b). Itt kapcsolódik a jelen dolgozat is a népi nyelvészeti kutatásokhoz: az előzőekben kiindulva a népi helyesírási kutatások azoknak a beszélőknek a helyesírással kapcsolatos reflexióit, attitűdjeit, az egyes helyesírási kérdésekről való gondolkodását vizsgálják, akik helyesírási szempontból laikusok, vagyis mindenkiét, aki nem helyesírással hivatásszerűen foglalkozó személy: nem helyesírási kodifikációt végző nyelvész avagy korrektor. (A helyesírással kapcsolatos attitűdökről még Heltainé 2001–2002.)

Az általam használt „népi” helyesírás, a helyesírás „népi” szemlélete elnevezések nem tőlem származnak, Kardos Tamás használta őket először a nyelvi közönségszolgálaton végzett helyesírási tanácsadói tapasztalatait bemutató tanulmányában (Kardos 2007: 123–125).

A továbbiakban a hétköznapi emberek helyesírási gondolkodására jellemző tipikus jelenségekre mutatok be néhány példát a nyelvi tanácsadó szolgálathoz érkezett kérdések alapján.

2.1. Példák a népi helyesírási szemléletre

2.2.1. A tűzhelyek különféle típusainak eltérő írásmódja

Kérdés: „Éppen fordítok, és egyszerűen nem tudom magamnak megmagyarázni, hogy miért írjuk a *gáztűzhely*-t egybe, míg az *elektromos tűzhely*-t külön. Van ennek valamilyen oka, vagy »csak« ez a szokás?”

Válasz: Az eltérő grammatikai háttér miatt kell másképp írni. A *gáztűzhely* jelentéssűrítő összetétel, míg az *elektromos tűzhely* minőségjelzős szerkezet.

Mint látható, a levélíró nem a hivatásosan helyesírással foglalkozók szemléletével közelít a kérdéshez, vagyis nem a tagok közti nyelvtani viszonyból indul ki, hanem másféle logikával közelít: ha mindkét fogalom ugyanabba a kategóriába tartozik, feltehetőleg az írásmódjuk is hasonló – vagy mégsem? A kérdező tisztában van az azonos fogalomkörü csoportba tartozó fogalmak eltérő írásmódjával, csak az okát nem érti.

2.2.2. Egybe vagy külön: **útibeszámoló* vagy *úti beszámoló*?

Kérdés: A levélíró azzal kereste meg a nyelvi tanácsadó szolgálatot, hogy böngészőjének helyesírás-ellenőrzője aláhúzza az egybeírt **útibeszámoló* alakot, holott ő úgy emlékszik, egybe kell írni, és az internetes egybeírt találatok nagy száma is ebben erősíti meg. Szerinte az is az egybeírás mellett szól, hogy az *útikalauz*, *élménybeszámoló*, *útleírás* „testvérek” is egybeírandók. Lehet, hogy a helyesírás-ellenőrző tévedett?

Válasz: Való igaz, a helyesírás-ellenőrző programok nem tévedhetetlenek, ebben az esetben viszont nem tévedett, az *úti beszámoló* mint minőségjelzős szerkezet különírandó. A *Magyar helyesírási szótár* az *úti* szóbokrán az alábbi példákat hozza: egybeírandó az *útikalauz*, *útikönyv*, *útinapló*, *útításka*. De: *úti cél*, *úti okmány*, *úti élmény* stb. Hasonlóan a *fekete*, *fehér*, *légi*, *szabad*, *házi* melléknevekhez, az *úti* szó különféle alakulatainak az írásmódja sem egységes, sok köztük a kivételes (egybeírt) alak, ilyenkor a helyesírási szótárak igazítanak útba.

Nézzük meg, mi a helyzet a levélíró által analógiául hozott példákkal. Az *útleírás* birtokos jelzős alárendelő összetétel, az *élménybeszámoló* határozói alárendelő összetétel, mindkettő jelöletlenné válással keletkezett, ezért egybe kell írni őket. Az *úti beszámoló* esetében viszont nem beszélhetünk jelöletlenné válásról, hiszen a minőségjelzős szerkezetek egyébként sem lehetnek jelöltek. Vagyis itt is arról van szó, hogy a levélíró logikája alapján egy kategóriába tartozó kifejezések grammatikai szerkezete más. Szemléletes példája a helyesírásról való hétköznapi gondolkodásnak az, hogy a kérdező a jelentéstanilag többé-kevésbé összefüggő, egy csoportba tartozó fogalmakat (**útibeszámoló*, *útikalauz*, *élménybeszámoló*, *útleírás*) TESTVÉR-ként metaforizálja, ezzel indokolva az azonos írásmódjuk iránti igényét.

2.2.3. Kórusok fajtái (*férfikar*, *női kar*, *vegyes kar*, *gyermekkar*)

Kérdés: A levélíró a különféle kórusfajták normatív írásmódját szeretne volna megtudni. Pontosabban: tisztában volt vele, hogy a kodifikált írásmód a *férfikar* és a *gyermekkar* esetében az egybeírás, míg a *vegyes kar*-t különíratja a szabályzat, de itt is az történt, mint nagyon sok más közönségszolgálati megkeresésnél: ellentmond egymásnak a kodifikált írásmód és a szakmában kialakult írásgyakorlat, vagyis kétféle norma került összeütkezésbe. A levélíró úgy fogalmazott: a különírt *vegyes kar* „szakmaiatlan” benyomást kelt. Korábbi kutatásokból tudjuk, nagy presztízse van az akadémiai helyesírásnak (pl.

Terestyéni 1990; Heltainé 2001–2002), de sok esetben a szakma nagyjainak tekintélye még a kodifikált köznyelvi normáénál, az Akadémiáénál is nagyobb: a levélíró például Kodály Zoltánra hivatkozott, aki szintén **vegyeskar* formában írta. Sőt: vegyes karra írt művei máig *Vegyeskarok* címmel jelennek meg az Editio Musica Kiadónál. További érvként pedig azt hozta fel a levélíró, hogy „a Magyar Rádió Gyermekkórusát sem *Gyermek Kórus*-nak írjuk”.

Válasz: Nyelvi tanácsadói munkámban többnyire azt a gyakorlatot követem, hogy válaszelemben először megírom a szabályok szerinti, a szótárak által rögzített, normatív írásmódot (ha létezik ilyen), s ezek után az egyes problémásabb eseteket boncolgatom, valamint reflektálok a levélíró felvetéseire, javaslataira. Ezúttal is így jártam el, vagyis válaszomat azzal kezdtem, hogy a kodifikált írásmódok a következők: *férfikar*, *női kar*, *vegyes kar*, *gyermekkar*, megindokolva, hogy az eltérő nyelvtani szerkezet, a tagok közötti grammatikai-logikai viszonyoknak a különbsége az eltérő írásmódok magyarázata. Vagyis míg a *férfikar* és a *gyermekkar* birtokos jelzői vagy jelentéssűrítő (tulajdonképpen lényegtelen, hogy grammatikailag milyen típusú), de: összetétel, tehát egybeírandó, addig a *női kar*, *vegyes kar* minőségjelzős szerkezetek, normatív írásmódjuk a különírás. Ennek kapcsán két dologra érdemes kitérni:

1. A *férfi* és a *női* szavakkal képzett alakulatok minden esetben eltérő írásmódjára, amit eltérő szófajuk okoz: a *férfi* főnév, a *női* viszont melléknév, ennek megfelelően: *férficipő*, *férfinadrág*, *férfikar*, de: *női cipő*, *női nadrág*, *női kar*. A *férfi* származékai grammatikailag birtokos jelzői vagy jelentéssűrítő összetételek, a *női* származékai minőségjelzős szerkezetek. Ezt a grammatikai különbséget tükrözteti a helyesírás. Ugyanakkor ha a helyesírási szabályzat az *i*-re végződő idegen vagy magyar helységnevek *-i* képzős származékának végén csak egy *i*-t írat, vagyis „beleérti” például a *helsinki*, *tamási* melléknevekbe az *-i* képzőt, vajon nem jár-e el logikusan az „egyszeri” nyelvhasználó, ha ugyanezt teszi a *férfi* esetén is? (Kardos 2007: 124). Ha így logikázunk, akkor védhető a **férfi kar* írásmód is, és a „hétköznapi helyesíró” szemével nézve kétségtelül barátságosabb is lenne, ha **férfi kart* és *női kart* írnánk, de a helyesírási hagyomány (sajnos vagy nem sajnos?) nem osztja ezt a véleményt.
2. Ami az egyébként különírandó *vegyes kar* egybeírását illeti, felmerült bennem, vajon a több évtizedekkel ezelőtti helyesírási norma szerint nem kellett-e valóban egybeírni. Az AkH.¹⁰ (1954) szótári részében ugyan nem szerepel sem a *vegyeskar*, sem a *vegyes kar* forma, de a hatvanas években íródott, hétkötetes ÉrtSz. valóban az egybeírt *vegyeskar* alakot szótározza. (Igaz, az ÉrtSz. nem helyesírási, hanem értelmező típusú szótár.) Visszatérve a jelenkorra, a 2017-es MHSz. a *vegyes* szóbokrán az alábbiakat szótározza: *vegyesbolt*, *vegyeskereskedés*, *vegyesúszás* (sportág), de: *vegyes bizottság*, *vegyes kar*, *vegyes köret*. Jogosan merül fel akár a „hétköznapi”, akár a „hivatásos” helyesíróban: miért „forrt össze” a *vegyeskereskedés*, a *vegyes kar* meg miért nem?

Ráadásul a *vegyesúszás* esetében még változás is történt, az AkH.¹¹ szerint még külön kellett írni, de az AkH.¹² – hivatkozva arra, hogy az egy sportág neve, egy úszásfajta – oly mértékű jelentésváltozást feltételez, amely indokolja az egybeírást. Mindezek alapján tulajdonképpen a **vegyeskórus* írásmód is védhető lenne (egy kórusfajta neve).

A fenti okoskodásokat megosztottam a levélíróval, hozzátéve, hogy bár szólnak érvek a *vegyeskar* forma mellett is, a normatív különírást javaslom. A „népi” helyesírási gondolkodást találóan jellemzi a levélíró viszontválasza, aki a bonyolult grammatikai, helyesírási okoskodásból csupán a számára egyedüli lényeges dolgot ragadta meg: amit ők a zenész szakmában hagyományosan egybeírnak, a közönségszolgálat nyelvészei, ezek a „szörszálhasogató, akadékoskodó alakok” – hogy ismét csak Kardos Tamás találó, önironikus megjegyzését idézzem [2007: 114] – külön akarnak íratni. Ha ez a tendencia, akkor a *tenorkürt* helyett is **tenor kürt* írásmódot fogjuk javasolni, a *basszbariton* helyett pedig a **bassz bariton*-t? – vonta le a végső konzekvenciákat ironikusan (?) a levélíró.

3. Következtetések

A fenti példák alapján megállapíthatjuk, hogy a hétköznapi nyelvhasználók egészen másként gondolkodnak a helyesírási problémákról a különírás-egybeírás esetében. Igen erős bennük az igény arra, hogy az azonos fogalomköri csoportba tartozó fogalmak – legyenek azok tűzhelytípusok, kórusfajták vagy egyéb, itt nem részletezett fogalmak (pl. szőlőfajtanevek, egyházi társulások nevei stb.) – írásmódja is legyen azonos. Számukra egyáltalán nem fontos, s ezáltal nem is lehet szempont az, hogy az összetétel vagy szintagma nyelvtanilag milyen típusba sorolható, sőt sokszor úgy tűnik, kifejezetten nehézséget okoz nekik az alkotó tagok közti grammatikai-logikai viszony felismerése. Márpedig enélkül hiába nézik meg a helyesírási szabályzatban, hogy például a 110. pont szerint „[a] jelöletlen tárgyas, határozós és birtokos jelzős kapcsolatok tagjait mindig egybeírjuk”, nem fogják tudni alkalmazni a szabályt, mivel nem ismerik fel, hogy a *prosztatamegnagyobbodás* szó tagjai között birtokviszony, a *sonkakészítő* (eszköz) esetén pedig tárgyas alárendelő viszony van a *sonka* és a *készítő* szavak között. Hogy ez vajon az iskolai nyelvtanoktatás számlájára írható-e, arra nincs módomban s nem is áll szándékomban válaszolni. Az azonban bizonyos, hogy a „népi” helyesírási szemlélet nem alapoz az alapvető grammatikai ismeretekre a különírás-egybeírás kérdésekben, ehelyett csakis az analógiára: ami – fogalmilag – ugyanabba a kategóriába tartozik, azok helyesírási szempontból is legyenek egységesek. Ismét Kardos Tamás szavait idézem: „A népi helyesírási gondolkodás rendező elve [...] tehát az analógia, amely igyekszik röviden elintézni a problémákat. S vajon az analógia miért ne lehetne ugyanolyan erős és elfogadható érv, mint a sokszor öncélú okoskodás vagy az izzadságos logikának számárfület mutató »hagyomány«?” (Kardos 2007: 124).

Sok igazság van ezekben a szavakban. Természetesen nem arra gondolok (s az idézet szerzője sem), hogy az akadémiai helyesírási szabályozás eddigi hagyományait teljes mértékben el kellene vetni, s nyugodtan írjuk egységesen egybe a *szinkrontolmácsolás*, **kísérőtolmácsolás*, **onlinetolmácsolás* (sic!) alakokat, hiszen ezek mind-mind a tolmácsolás különböző fajtái, azonos kategóriába tartozó fogalmak. Az azonban igaz, hogy a nyelvi tanácsadó szolgálat munkatársa számára igencsak hálátlan feladat elmagyarázni a (joggal) megdöbbenet keltőnek, hogy a *gyalogosforgalom* egybeírandó, a *gyalogosközlekedés* – *gyalogos közlekedés* kétféleképpen is írható, attól függően, hogyan elemezzük, a *gyalogos-felüljáró* meg kötőjellel (Kardos 2007: 124).

4. Mi jellemzi még a népi helyesírási gondolkodást? – Kitekintés

Az eddigiekben a hétköznapi helyesírási gondolkodásnak azt az összetevőjét jártam körbe, amely a grammatikai viszonyok helyett az analógiát tartja fő rendező elvnek a különírás-egybeírás kérdésében. Nyelvi tanácsadói tevékenységem során azonban emellett más „népi” helyesírási alapelveket is megfigyeltem, ezekre csak röviden térek ki:

1. Az egyik ilyen „népi” alapelv az „egy fogalom – egy szó” vélt logikai szabálya (Heltainé 2001–2002), amit a nyelvhasználók úgy fejeznek ki, hogy „de hiszen ez már egy önálló fogalom”, „egy külön fogalom, ezért kell egybeírni”. Ilyen például a **rakottkrumpli*, a **bundáskenyér* vagy az **útibeszámoló* esete, ahol a levélírók erre hivatkozva szerették volna őket egybeírni. Valójában itt – Kálmán László szavaival élve – az ún. „intézményjellegű” használatról van szó, vagyis a gyakori, visszatérő, jelentős és tartós használatról, az egyes fogalmak „intézményesüléséről” (Kálmán 2017: 16). Erre gondolnak a nyelvhasználók, amikor arra hivatkozva írják egybe az efféle alakulatokat, hogy azok már „külön fogalmak”. Az intézményesülés mint egybeírási igény tulajdonképpen érthető, de a helyesírási, szótári hagyományok általában meglehetősen ritkán érvényesítik ezt az elvet. A helyesírás, mint tudjuk, többek között a jelentésváltozásra hivatkozva szokott bizonyos alakulatokat egybeírni, ám az intézményesült használat sokszor nem jár együtt jelentésváltozással: az *úti beszámoló*, bár az *úti* és a *beszámoló* szavak valóban gyakran, tartósan, visszatérően fordulnak elő egymás társaságában, mégsem jelentenek mást, mint az *úti* és a *beszámoló* szavak jelentésének együttesét.
2. A másik gyakori közkeletű elgondolás az, hogy a szakmai („belső”) helyesírási hagyományok felülírhatják az általános helyesírási szabályokat, elsősorban persze a különírás-egybeírás témájában: „Mi ezt terminus technicusként használjuk, tehát egybeírhatjuk” – hangzott el az indoklás például a **kötelespéldány*, **fáslegelő* stb. esetében. Valójában a levélírók ilyenkor nem is választ szeretnének kapni kérdéseikre, hanem a saját kialakult szakmai írásszokásaikat szeretnék az MTA-val jóváhagyatni.

Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a szaknyelvi helyesírások a mindenkori akadémiai szabályzatra épülnek, nem alkotnak önálló rendszert olyan értelemben, hogy nincsenek egyéni, a központi akadémiai normától eltérő elvei, normái. Noha egy pontban az AkH.¹² is megengedőbb a szaknyelvek esetében: a 141. c) pontja (korábbi elnevezéssel „harmadik mozgószabály”) kimondja, hogy „[a] szaknyelvben bizonyos esetekben nem kifogásolható (az értelem pontos tükröztetése érdekében) a nagykörtőjel használata sem”. Az akadémiai helyesírástól való eltérő helyesírási törekvések tendenciája nagyon erősen érvényesül a szaknyelvekben, csak jelzésszerűen utalok például a *Magyar Orvosi Nyelv* című folyóiratban lezajlott vitára a 141. b) (korábban „második mozgószabály”) kapcsán, ahol javaslatként megfogalmazódott, hogy a 141. b) alkalmazásával keletkezett hosszú, nehezen olvasható többszörös összetételek helyett írjanak inkább minden tagot külön szóba (Bösze 2015).

Összegzés

Dolgozatomban azt elemeztem, miként gondolkodnak a helyesírással nem hivatásszerűen foglalkozó hétköznapi emberek az egyes helyesírási kérdésekről, különös tekintettel a különírás-egybeírás problémáira. Az MTA Nyelvtudományi Intézetének nyelvi tanácsadó szolgálatán szerzett tapasztalataim azt mutatják, hogy a hétköznapi beszélők számára – feltehetően alapvető grammatikai ismeretek hiánya miatt – sokszor már az is gondot okoz, hogy az összetélt alkotó tagok grammatikai-logikai viszonya alapján egyáltalán felismerjék: összetételről van szó. A magyar helyesírási rendszer gyökeres átalakítására sem szükség, sem lehetőség nincs, de a tapasztalatok azt mutatják, legalább a különírás-egybeírás területén érdemes lenne módosítani, egyszerűsíteni a szabályokat. Hogy lehetséges-e ez egyáltalán, s ha igen, milyen módon, ahhoz további kutatásokra lenne szükség.

Irodalom

- AkH.¹⁰ = Magyar Tudományos Akadémia 1954. *A magyar helyesírás szabályai*. Tizedik kiadás. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- AkH.¹¹ = Magyar Tudományos Akadémia 1984. *A magyar helyesírás szabályai*. Tizenegyedik kiadás. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- AkH.¹² = Magyar Tudományos Akadémia 2015. *A magyar helyesírás szabályai*. Tizenkettedik kiadás. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Bösze Péter 2015. A szaknyelvi csoportnevek írása a magyar orvosi nyelvben – javaslat megvitatásra. *Magyar Orvosi Nyelv* 1: 47–71.

- Domonkosi Ágnes 2007a. Nyelvi babonák és sztereotípiák. A helyes és a helytelen a népi nyelvészeti szemléletben. In: Domonkosi–Lanstyák–Posgay (szerk.): 141–153.
- Domonkosi Ágnes 2007b. Attitűd, értékítélet, minősítés: az értékszempont érvényesülése a nyelvi-nyelvhasználati reflexiókban. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis. Nova Series Tom. XXXIV. Sectio Linguistica Hungarica*. EKF Líceum Kiadó. Eger. 38–54.
- Domonkosi Ágnes – Lanstyák István – Posgay Ildikó (szerk.) 2007. *Műhelytanulmányok a nyelvművelésről*. Gramma Nyelvi Iroda – Tinta Könyvkiadó. Dunaszerdahely–Budapest.
- ÉrtSz. = Bárczi Géza – Országh László (főszerk.): 1959–1962. *A magyar nyelv értelmező szótára* I–VII. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Heltainé Nagy Erzsébet 2001–2002. Nyelvi attitűd és helyesírás. In: Bozsik Gabriella – V. Raisz Rózsa (szerk.): *Helyesírásunk időszerű kérdései a 21. század elején*. EKF Líceum Kiadó. Eger. 93–97.
- Heltainé Nagy Erzsébet 2012. Nyelvhasználati minősítések, a helyes-helytelen a tanácsadói gyakorlatban. *Magyar Nyelvőr* 394–406.
- Kardos Tamás 2007. A magyar helyesírás problémái a nyelvi közönségszolgálat tükrében. Gondolatok a helyesírási szabályzat 12. kiadása elé. In: Domonkosi–Lanstyák–Posgay (szerk.): 114–129.
- Kálmán László 2017. Az összetett szavak és a nyelvelmélet. In: Kádár Edit – Szilágyi N. Sándor (szerk.): *Összetételek és nyelvelírási modellek*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár. 9–19.
- Ludányi Zsófia 2019. Online segédeszközök a helyesírás tanításában: helyesiras.mta.hu. In: Bozsik Gabriella – Ludányi Zsófia (szerk.): *Szabályzat, oktatás, gyakorlat. Helyesírásról sokszínűen. A Nagy J. Béla helyesírási verseny előadásai, feladatai és egyéb tanulmányok*. Líceum Kiadó. Eger. 115–127.
- MHSz. = Tóth Etelka (szerk.) 2017. *Magyar helyesírási szótár*. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Niedzielski, Nancy A. – Preston, Dennis R. 2000. *Folk linguistics*. Mouton de Gruyter. Berlin – New York.
- Preston, Dennis R. 2011. Methods in (applied) folk linguistics. Getting into the minds of the folk. *AILA Review* 24: 15–39.
- Terestyéni Tamás 1990. Beszédszokások. (Egy szociolingvisztikai adatfelvétel néhány előzetes eredménye). In: Balogh Lajos – Kontra Miklós (szerk.): *Élőnyelvi tanulmányok*. MTA Nyelvtudományi Intézet. Budapest. 32–54.